



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 29 stycznia 2026 r.

Pozycja 15

POSTANOWIENIE

z dnia 15 stycznia 2026 r.

Sygn. akt SK 48/24

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Bogdan Świączkowski – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 stycznia 2026 r., skargi konstytucyjnej K.W. o zbadanie zgodności:

§ 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.), w brzmieniu obowiązującym od 2 listopada 2016 r., „w zakresie i przez to, że wskazana w nim stawka dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z urzędu jest niższa (o 1/3) od stawki w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z wyboru na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.)”, z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 16 marca 2023 r. (data sporządzenia i nadania) uzupełnionej pismem z 8 maja 2023 r. (data sporządzenia i nadania) K.W. (dalej: skarżący), działając w imieniu własnym jako adwokat, wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą:

Skarżący został wyznaczony pełnomocnikiem z urzędu w sprawie prowadzonej przed Sądem Rejonowym [...] w W.

Wyrokiem z 2022 r. Sąd Rejonowy [...] w W. oddalił powództwo w sprawie (pkt I sentencji) oraz m.in. przyznał na rzecz skarżącego kwotę 2992,60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa praw-

nego udzielonego powódce z urzędu, w tym 23% podatku od towarów i usług oraz niezbędnych wydatków adwokata ustanowionego z urzędu (pkt IV sentencji).

Skarżący złożył zażalenie, w którym zaskarżył zawarte w punkcie IV powyższego wyroku postanowienie w przedmiocie kosztów z urzędu, wnosząc o jego zmianę przez podwyższenie zasądzonych kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu do kwoty „3600 zł + vat (4.428 zł)” oraz przyznanych niezbędnych wydatków adwokata ustanowionego z urzędu w kwocie 40,60 zł.

Sąd Rejonowy [...] w W. postanowieniem z 8 lutego 2023 r. (sygn. akt [...]) oddalił zażalenie skarżącego.

Następnie skarżący wywiódł niniejszą skargę konstytucyjną.

1.2. Skarżący kwestionował konstytucyjność zaskarżonej regulacji normatywnej z uwagi na to, że określone w niej stawki opłat dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z urzędu są niższe (o 1/3) od stawek w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z wyboru.

Uzasadniając przedstawiony zarzut niekonstytucyjności, skarżący wskazał m.in., że naruszenie wskazanych praw i wolności w zakresie powołanych wzorców polegało:

- po pierwsze, w zakresie art. 64 ust. 2 Konstytucji, na naruszeniu prawa do równej ochrony prawnej praw majątkowych, przez uregulowanie prawa do wynagrodzenia i jego wysokości – za tę samą sprawę, tę samą pracę i ten sam nakład pracy dla osób posiadających te same kompetencje zawodowe, na zasadach nierównych, tj. adwokat ustanowiony z urzędu otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 2400 zł, a adwokat, który byłby ustanowiony w tej samej sprawie z wyboru, w kwocie nie mniejszej niż 3600 zł, a tym samym na braku ochrony prawa majątkowego w postaci prawa do wynagrodzenia za pracę adwokata powołanego z urzędu, który otrzymuje wyłącznie część wynagrodzenia adwokata ustanowionego z wyboru;

- po drugie, w zakresie związkowego art. 32 ust. 1 Konstytucji, na naruszeniu zasady równości wobec prawa oraz prawa do równego traktowania przez władze publiczne i zróżnicowania traktowania i ochrony osób posiadających – w zakresie prawa do wynagrodzenia – wspólną cechę istotną i znajdujących się w analogicznej (co do istotnych elementów) sytuacji przez obniżenie wynagrodzenia adwokatom ustanowionym z urzędu, spowodowane określeniem ich stawki wynagrodzenia w wysokości niższej od stawki przewidzianej w tych samych sprawach dla pełnomocników ustanowionych z wyboru;

- po trzecie, w zakresie związkowych art. 31 ust. 3 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji, na ograniczeniu wskazanych praw i wolności konstytucyjnych w rozporządzeniu, a nie w ustawie;

- po czwarte, w ramach związkowej zasady demokratycznego państwa prawa wynikającej z art. 2 Konstytucji, na niezgodnym z zasadami sprawiedliwości społecznej traktowaniu adwokata ustanowionego z urzędu i przyznaniu wynagrodzenia na poziomie znacznie niższym niż za analogiczną pracę wykonaną przez adwokata na rzecz strony, która ustanowiłaby adwokata z wyboru, co przeczy zasadom sprawiedliwości społecznej.

2. Postanowieniem z 11 kwietnia 2024 r. (sygn. Ts 67/23, OTK ZU B/2024, poz. 151) Trybunał Konstytucyjny nadał skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

3. W piśmie procesowym z 19 czerwca 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w niniejszym postępowaniu.

4. W piśmie z 29 czerwca 2024 r. Prokurator Generalny poinformował, że brak jest uzasadnienia do zajęcia przez niego stanowiska w niniejszej sprawie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Uwagi wprowadzające.

Wykorzystanie skargi konstytucyjnej, będącej instrumentem ochrony konstytucyjnych praw i wolności przysługujących jednostce, warunkowane jest spełnieniem wymogów określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Analiza formalna skargi konstytucyjnej nie kończy się na etapie tzw. postępowania wstępnego, w którym Trybunał Konstytucyjny ocenia, czy wniesiona skarga konstytucyjna spełnia wymogi formalne oraz czy nie jest oczywiście bezzasadna. Zgodnie z utrwalonym poglądem Trybunał zobligowany jest do oceny – w każdym stadium postępowania – czy w rozpatrywanej sprawie nie wystąpiła ujemna przesłanka procesowa implikująca konieczność umorzenia postępowania (zob. postanowienie TK z 18 grudnia 2019 r., sygn. SK 71/19, OTK ZU A/2020, poz. 2).

Nadto Trybunał Konstytucyjny, orzekając w składzie wyznaczonym do merytorycznego rozpoznania sprawy, nie jest związany postanowieniami wydanymi w fazie kontroli wstępnej (zob. postanowienie TK z 27 października 2021 r., sygn. SK 6/20, OTK ZU A/2021, poz. 59).

Wobec powyższego analiza przedstawionego w skardze konstytucyjnej problemu konstytucyjnego musiała zostać poprzedzona analizą formalną, czy zawisła przed Trybunałem sprawa spełnia wymogi warunkujące możliwość jej merytorycznego rozstrzygnięcia.

2. Przedmiot kontroli.

2.1. Początkowo skarżący w skardze konstytucyjnej z 16 marca 2023 r. (data sporządzenia i nadania) jako przedmiot kontroli wskazał § 8 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.; dalej: rozporządzenie z 2016 r.), w brzmieniu obowiązującym od 2 listopada 2016 r., „w zakresie i przez to, że wskazana w nim stawka dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z urzędu jest niższa (o 1/3) od stawki w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z wyboru na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.; dalej: rozporządzenie z 2015 r.)”.

Następnie, w piśmie procesowym z 8 maja 2023 r. (data sporządzenia i nadania), skarżący rozszerzył przedmiot kontroli, wnosząc „o zbadanie i stwierdzenie w ramach wniesionej skargi konstytucyjnej niezgodności całego § 8 [rozporządzenia z 2016 r.] w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 listopada 2016 r., w zakresie i przez to, że wskazana w nim stawka dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z urzędu jest niższa (o 1/3) od stawki w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami z wyboru na podstawie przepisów rozporządzenia [z 2015 r.] z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

W tym miejscu należało wskazać, że rozszerzenie przedmiotu zaskarżenia na cały § 8 rozporządzenia z 2016 r. zostało dokonane z zachowaniem trzymiesięcznego terminu wniesienia skargi konstytucyjnej.

Skuteczność rozszerzenia uznał Trybunał w toku kontroli wstępnej, co wyraża komparacja postanowienia z 11 kwietnia 2024 r. (sygn. Ts 67/23, OTK ZU B/2024, poz. 151) o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

2.2. § 8 rozporządzenia z 2016 r. brzmiał:

„[o]płaty wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy:

- 1) do 500 zł – 60 zł;
- 2) powyżej 500 zł do 1500 zł – 180 zł;
- 3) powyżej 1500 zł do 5000 zł – 600 zł;
- 4) powyżej 5000 zł do 10 000 zł – 1200 zł;
- 5) powyżej 10 000 zł do 50 000 zł – 2400 zł;

- 6) powyżej 50 000 zł do 200 000 zł – 3600 zł;
- 7) powyżej 200 000 zł do 2 000 000 zł – 7200 zł;
- 8) powyżej 2 000 000 zł do 5 000 000 zł – 10 000 zł;
- 9) powyżej 5 000 000 zł – 16 600 zł”.

Z uwagi na to, że stawiając zarzut niekonstytucyjności, skarżący skonfrontował stawki przewidziane dla adwokata będącego pełnomocnikiem ustanowionym z urzędu ze stawkami minimalnymi opłat za czynności adwokackie, należało wskazać, iż odpowiednikiem § 8 rozporządzenia z 2016 r. dla adwokatów będących pełnomocnikami z wyboru był § 2 rozporządzenia z 2015 r. Stawki z rozporządzenia z 2015 r. były istotnie wyższe (o 1/3) względem stawek określonych w rozporządzeniu z 2016 r.

2.3. Rozporządzenie z 2016 r. zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 763; dalej: rozporządzenie z 2024 r.), które weszło w życie 5 czerwca 2024 r. Rozporządzenie z 2024 r. wprowadziło podwyższenie i zrównanie stawek dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami albo obrońcami z urzędu ze stawkami w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych pełnomocnikami albo obrońcami z wyboru.

Aktualny § 8 rozporządzenia z 2024 r. przewiduje dla pełnomocników z urzędu stawki analogiczne do stawek minimalnych określonych w § 2 rozporządzenia z 2015 r. dla pełnomocników z wyboru.

Celem wydania rozporządzenia z 2024 r. było dostosowanie systemu prawnego w obszarze problematyki wynagradzania pełnomocników albo obrońców ustanowionych z urzędu do standardów wynikających z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, zreferowanego w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

W rozporządzeniu z 2024 r. zawarto przepis przejściowy (§ 24), który określa, że „[d]o spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy niniejszego rozporządzenia”.

3. Dotychczasowe orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące problematyki wynagradzania adwokatów i radców prawnych ustanowionych pełnomocnikami z urzędu.

3.1. Problem konstytucyjny tożsamy względem występującego w niniejszej sprawie, tj. zróżnicowanie wynagrodzeń adwokatów (a także radców prawnych) w zależności od tego, czy świadczą pomoc prawną z urzędu, czy na podstawie umowy z klientem (z wyboru), był przedmiotem oceny Trybunału w wydanych na przestrzeni ostatnich kilku lat wyrokach (zob. wyroki TK z: 23 kwietnia 2020 r., sygn. SK 66/19, OTK ZU A/2020, poz. 13; 20 grudnia 2022 r., sygn. SK 78/21, OTK ZU A/2023, poz. 20; 19 kwietnia 2023 r., sygn. SK 85/22, OTK ZU A/2023, poz. 41; 20 kwietnia 2023 r., sygn. SK 53/22, OTK ZU A/2023, poz. 49; 13 czerwca 2023 r., sygn. SK 83/19, OTK ZU A/2023, poz. 54; 27 lutego 2024 r., sygn. SK 90/22, OTK ZU A/2024, poz. 30). Wspólnym mianownikiem powołanych rozstrzygnięć jest stwierdzenie niezgodności z Konstytucją kontrolowanych regulacji z tego powodu, że określają one, w takiej samej sprawie, wynagrodzenie profesjonalnych pełnomocników świadczących pomoc prawną z urzędu niższe, aniżeli wynagrodzenie pełnomocników z wyboru. Skutkiem tych wyroków była derogacja – w różnym zakresie – uznanych za niezgodne z Konstytucją przepisów rozporządzeń określających koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokata albo radcę prawnego.

3.2. Biorąc pod uwagę przedmiot kontroli, w niniejszej sprawie należało zwrócić uwagę na wyrok o sygn. SK 85/22. Trybunał uznał w nim, że § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 68, ze zm.) jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji. Przepis skontrolowany w tej sprawie miał analogiczną treść do przepisu zaskarżonego w niniejszym postępowaniu (określał wysokość opłat w zależności od wartości przedmiotu sprawy), z jedną różnicą, tj. dotyczył radców prawnych, a nie adwokatów.

3.3. Z punktu widzenia niniejszej sprawy najistotniejsze znaczenie ma jednak wyrok o sygn. SK 90/22, w którym Trybunał orzekł, że § 2 pkt 1 w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2016 r. w zakresie, w jakim określa opłaty stanowiące ponoszone przez Skarb Państwa koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w wysokości niższej niż stawki minimalne opłat określonych w rozporządzeniu z 2015 r., jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji. W wyroku tym Trybunał nie ograniczył się wyłącznie do kontroli przepisu, który ustanawiał opłatę (wyrażoną w postaci konkretnej wartości liczbowej) za określoną w nim czynność dokonaną przez adwokata z urzędu, lecz ocenił cały mechanizm wynagradzania adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu. Skutkiem orzeczenia o niezgodności z Konstytucją normy ustanawiającej ogólną zasadę określania wysokości opłaty stanowiącej koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, zgodnie z którą wysokość tej opłaty jest niższa niż stawka minimalna opłat za czynności adwokatów działających w takich samych sprawach z wyboru, określonych w rozporządzeniu z 2015 r., była utrata mocy obowiązującej wszystkich przepisów określających wysokość opłat stanowiących koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, określonych w rozdziałach 2-4 rozporządzenia z 2016 r. Oznacza to, że wskutek derogacji trybunałskiej przestały obowiązywać wszystkie stawki opłat za czynności podejmowane przez adwokatów z urzędu zarówno w sprawach cywilnych, karnych, jak i innych szczegółowo wymienionych w § 8-§ 21 rozporządzenia z 2016 r., a zastosowanie przy zasądzaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu – do czasu wejścia w życie rozporządzenia z 2024 r. – miały odpowiednie przepisy rozdziałów 2-4 rozporządzenia z 2015 r., w których została określona stawka minimalna opłat za czynności adwokackie.

Skutki wyroku o sygn. SK 90/22 są wiążące dla Trybunału orzekającego w niniejszej sprawie. Trybunał co do zasady podziela także poglądy prawne zaprezentowane w uzasadnieniu tegoż orzeczenia. Nadto Trybunał, orzekając w obecnym składzie, jest również związany skutkami derogacyjnymi innych wyroków Trybunału dotyczących kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Mają one – zwłaszcza wyrok o sygn. SK 90/22 – zasadnicze znaczenie dla kierunku rozstrzygnięcia rozpatrywanej skargi konstytucyjnej.

4. Przesłanka umorzenia postępowania.

4.1. Przesłanki umorzenia postępowania sądowokonstytucyjnego określa art. 59 ust. 1 u.o.t.p.TK, stosownie do którego Trybunał na posiedzeniu niejawnym wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania: na skutek cofnięcia wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej (pkt 1); jeżeli wydanie orzeczenia jest niedopuszczalne (pkt 2); jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne (pkt 3); jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał (pkt 4); w wypadku zakończenia kadencji Sejmu i Senatu, w niezakończonych sprawach wszczętych na podstawie wniosku grupy posłów albo grupy senatorów, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji (pkt 5).

4.2. W ramach analizy formalnej niniejszej skargi konstytucyjnej, w odniesieniu do zakresu przedmiotowego sprawy, skład orzekający w pierwszej kolejności zwrócił uwagę na zreferowany powyżej wyrok o sygn. SK 90/22, którego wydanie mogło skutkować zbędnością merytorycznego rozpoznania niniejszej skargi konstytucyjnej.

Zbędność orzekania występuje bowiem także wówczas, gdy kwestionowana norma była już w innej sprawie przedmiotem kontroli co do zgodności z Konstytucją. Jeśli w sprawie zachodzi tożsamość podmiotowa (dotycząca podmiotu inicjującego postępowanie) i przedmiotowa (dotycząca przedmiotu i wzorców kontroli), ziszcza się ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*). Jeśli zaś w sprawie zachodzi tylko tożsamość przedmiotowa, ziszcza się przesłanka *ne bis in idem* (zob. postanowienie TK z 23 czerwca 2022 r., sygn. SK 52/20, OTK ZU A/2022, poz. 42).

Należy zgodzić się z poglądem, że „[u]przednie rozpoznanie sprawy konstytucyjności określonego przepisu prawnego (normy prawnej) z punktu widzenia tych samych zarzutów nie może być jednak uznane za prawnie obojętne. Powoduje ono konieczność wydania rozstrzygnięcia opartego na zasadzie *ne bis in idem*. Jest ona rozumiana w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z uwzględnieniem specyfiki tego postępowania (...). O ile w wypadku zaistnienia przesłanki powagi

rzeczy osądzonej Trybunał Konstytucyjny musiałby (...) umorzyć postępowanie jako niedopuszczalne, to w wypadku przesłanki *ne bis in idem* Trybunał dokonuje oceny w kategoriach pragmatycznych, ocenia celowość prowadzenia postępowania i orzekania w kwestii, która została już jednoznacznie i ostatecznie rozstrzygnięta przez ten organ. W takiej sytuacji właściwą podstawą umorzenia postępowania jest zbędność orzekania (...)” – (postanowienie TK z 10 lipca 2007 r., sygn. P 40/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 86).

4.3. W wyroku o sygn. SK 90/22 Trybunał stwierdził niekonstytucyjność normy prawnej określającej opłaty stanowiące ponoszone przez Skarb Państwa koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w wysokości niższej niż stawki minimalne opłat określonych w rozporządzeniu z 2015 r. dla adwokatów świadczących pomoc prawną na podstawie umowy z klientem (pełnomocników albo obrońców z wyboru). W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał wskazał, że przedstawiony problem prawny „nie ogranicza się do przepisu, który ustanawia opłatę (wyrażoną w postaci konkretnej wartości liczbowej) za określoną w nim czynność dokonaną przez adwokata z urzędu, lecz dotyczy oceny całego mechanizmu wynagradzania adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu”. Z tego też względu, pomimo wskazania w treści tamtej skargi konstytucyjnej przedmiotu kontroli w postaci § 2 pkt 1 w związku z § 4 ust. 1 i 3 w związku z § 17 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia z 2016 r., Trybunał zdecydował się na wydanie orzeczenia w stosunku do przepisów regulujących mechanizm ustalania wysokości wynagrodzenia, bez ograniczania do stawek za konkretne czynności pełnomocnika, wskazując, że „przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie jest zgodność z Konstytucją § 2 pkt 1 w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2016 r., tworzących normę zezwalającą na przyznanie adwokatom ustanowionym z urzędu wynagrodzenia w wysokości niższej niż stawka minimalna ustalona dla adwokatów działających w takiej samej sprawie z wyboru”.

Stwierdzając w wyroku o sygn. SK 90/22 niezgodność z Konstytucją regulacji statuujących zasadę określania wysokości wynagrodzenia adwokatów pełniących funkcję pełnomocnika albo obrońcy z urzędu, Trybunał przesądził pośrednio również o niekonstytucyjności wszystkich poszczególnych stawek ustalonych w rozporządzeniu z 2016 r. W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał wskazał zresztą, że w jego następstwie „derogowane zostaną przepisy określające wysokość opłat stanowiących koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, określone, zgodnie z odesłaniem zawartym w § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2016 r., w rozdziałach 2-4 tego rozporządzenia (§ 8-§ 21)”.

W niniejszej sprawie, mimo że wskazany w niej jako przedmiot kontroli przepis (§ 8 rozporządzenia z 2016 r.) nie jest tożsamy z przepisami powołanymi w sentencji wyroku o sygn. SK 90/22 (§ 2 pkt 1 w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2016 r.), to tożsama jest norma poddana kontroli Trybunału, w konsekwencji której moc obowiązującą utracił przepis będący przedmiotem kontroli w niniejszym postępowaniu. Tymczasem zgodnie z orzecznictwem „[p]rzesądzenie o niekonstytucyjności normy prawnej w jednej sprawie wiąże Trybunał w każdej kolejnej sprawie, w której jest badany kolejny przepis normę tę zawierający” (wyrok TK z 19 kwietnia 2011 r., sygn. K 19/08, OTK ZU nr 3/A/2011, poz. 24). Zakaz ponownego orzekania o tym samym należy zaś interpretować funkcjonalnie, uwzględniając przede wszystkim cel tej instytucji, czyli zapewnienie stabilizacji sytuacji prawnych powstałych w wyniku wyroków Trybunału, które, zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji, są ostateczne i mają moc powszechnie obowiązującą. W tym kontekście istotne znaczenie dla stwierdzenia, czy w sprawie aktualizuje się zakaz wynikający z zasady *ne bis in idem*, ma treść podniesionego zarzutu (treść normy poddanej kontroli). Normy poddane kontroli w niniejszej sprawie oraz w sprawie o sygn. SK 90/22 (jak i we wcześniej wskazanych wyrokach Trybunału dotyczących kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej przez adwokatów albo radców prawnych z urzędu) są tożsame, co wyczerpuje treść omawianej negatywnej przesłanki procesowej.

O zaistnieniu przesłanki *ne bis in idem* przesądza również to, że wyrokiem o sygn. SK 90/22 Trybunał derogował cały obowiązujący wówczas mechanizm ustalania wysokości opłat za czynności adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu. W konsekwencji tego wyroku wskazany w niniejszej skardze konstytucyjnej przedmiot kontroli, tj. § 8 rozporządzenia z 2016 r. (tak jak i wszystkie pozostałe stawki opłat za czynności adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu, określone w rozdziałach 2-4 rozporządzenia z 2016 r.), utracił moc obowiązującą (zob. podobnie postanowienie TK z 9 kwietnia 2024 r., sygn. SK 55/21, OTK ZU A/2024, poz. 68).

4.4. Podsumowując, z powyższych względów Trybunał w niniejszym składzie, uznał, że wszystkie kwestie zgodności z Konstytucją przepisów statuujących wynagrodzenia pełnomocników albo obrońców z urzędu będących adwokatami zostały już jednoznacznie wyjaśnione. Skarżący wskazał niemal identyczny – z wyjątkiem art. 2 Konstytucji – katalog wzorców względem tych, o których Trybunał orzekał w sprawie o sygn. SK 90/22. Skutki powyższego wyroku obejmują zaś wszystkie podstawy określania wysokości wynagrodzenia przewidziane w rozporządzeniu z 2016 r., w tym również zaskarżony w niniejszym postępowaniu § 8 (zob. podobnie postanowienie TK z 9 lipca 2025 r., sygn. SK 103/23, OTK ZU A/2025, poz. 72).

Tym samym zaktualizowała się przesłanka obligatoryjnego umorzenia postępowania, jaką jest zbędność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

5. Uwaga dodatkowa.

Trybunał raz jeszcze przypomniął, że wyrok o sygn. SK 90/22 w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji ma moc powszechnie obowiązującą i jest ostateczny.

Skarga konstytucyjna, niezależnie od tego, że prowadzi do wydania powszechnie obowiązującego orzeczenia i eliminacji norm prawnych niezgodnych z wzorcami kontroli, ma również na celu ochronę wolności i praw jednostki. Ochronę tę zapewnia przewidziana w art. 190 ust. 4 Konstytucji możliwość wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania w sprawach, w których prawomocne orzeczenia sądowe, ostateczne decyzje administracyjne lub inne rozstrzygnięcia zostały wydane na podstawie aktu normatywnego, uznanego przez Trybunał za niezgodny z Konstytucją. Celem tego przepisu, w odniesieniu do skargi konstytucyjnej, jest doprowadzenie do ponownego rozstrzygnięcia sprawy w stanie prawnym ukształtowanym orzeczeniem Trybunału, a więc po eliminacji niekonstytucyjnego unormowania (zob. np. wyrok z 9 lipca 2025 r., sygn. SK 64/20, OTK ZU A/2025, poz. 73).

Tym samym wyrok o sygn. SK 90/22 dał adwokatom będącym pełnomocnikami albo obrońcami z urzędu możliwość wznowienia prawomocnie zakończonych postępowań w zakresie rozstrzygnięć o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, na zasadach określonych w ustawach regulujących konkretne typy postępowań.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.